

Nurmijärven vesihuollon yhtiöittämisen jatkovalmistelu

Loppuraportti 4.5.2022

Inspira

Johtopäätökset /1

- Nurmijärven Vesi –liikelaitoksen yhtiöittämisellä on mahdollista saada luovutusvoitto ja positiivinen tulosvaikutus emokunnalle, koska vesihuolto-omaisuuden ns. käypä arvo on korkeampi kuin sen tase-arvo. Positiivinen tulosvaikutus on noin 29 milj. euroa. Vaikutus on sama yhtiöittämisessä omaksi erilliseksi yhtiöksi tai Nurmijärven Sähkö Oy:n tytäryhtiöksi. Kunnan talouden tilanteen parantaminen (esim. jo syntyneen alijäämän kattaminen) on ollut merkittävässä roolissa kunnallisten vesihuoltolaitosten yhtiöittämisissä viime vuosina.
- Taloudellisten perusteiden lisäksi yhtiöittämiselle tulisi olla toiminnallisia syitä. Nykytoimintaan nähden Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen yhtiöittäminen omaksi yhtiöksi selkiyttäisi vastuunjakoja sekä roolia yhtiön ja omistajan välillä ja toisi siten paremmat edellytykset kehittää toimintaa. Lisäksi yhtiöittäminen toisi vedelle enemmän liikkumavaraa työvoiman hankkimiseen ja pitämiseen suhteessa nykytilaan liikelaitoksena. Vesiyhtiön rahoitus voidaan turvata ja konsernin rahoituskuluissa ei ole merkittävää eroa kuin mitä toimittaessa liikelaitosmuodossa.
- Yhtiöittämisen haittana nykytilaan verrattuna on yhtiön verovelvollisuus tuloksesta. Yhtiön tulokseen ja tuloksesta mahdollisesti maksettavan veron määrään voidaan vaikuttaa pitkään järjestelyn yhteydessä tehtävällä suunnittelulla.

Johtopäätökset /2

- Tytäryhtiörakenteen (Nurmijärven Vesi –liikelaitoksen yhtiöittäminen Nurmijärven Sähkö Oy:n tytäryhtiöksi) operatiiviset synergiat jäisivät todennäköisesti vähäisiksi. Huomattavia hyötyjä on muissa monialayhtiöissä saavutettu toimintojen tiiviillä yhdistämisellä. Tytäryhtiörakenteessa hyödyt jäävät mahdollisten verotuksellisten ja muihin tuloksen tasaamiseen liittyvien hyötyjen tasolle. Vesiyhtiön tuloksen painuminen tappiolle voisi johtua esimerkiksi pidättäytymisestä taksojen kustannuskehitystä vastaavasta nostamisesta, investointien kasvattamisesta jo suunnitellulta tasolta ja kunnan saaman tuloutuksen (korkotuotot, maavuokrat) maksimoimisesta. Nurmijärven Vesi –liikelaitoksen vuonna 2021 tehdyn selvitystyön yhteydessä käytetyt oletukset ja niiden pohjalta laaditut laskelmat ennustevuosien tuloksista eivät tue verotuksellisten hyötyjen saavuttamista.
- Veden yhtiöittämisen riskeihin on syytä varautua hyvällä suunnittelulla ja selkeillä menettelytavoilla yhtiön ja omistajan välillä. Kahden erilaisen kokonaisuuden hallinta sekä organisaatioiden erilaiset toimintamallit ja – kulttuurit tuovat lisähaastetta Veden ja Sähkön yhdistämisvaihtoehdossa.
- Jotta osakeyhtiömuotoinen toiminta käynnistyisi 1.1.2023, päätös mahdollisesta yhtiöittämisestä ja valmisteluvaiheen käynnistämisestä olisi hyvä saada aikaan kesäkuun loppuun mennessä. Yhtiöittämisen valmisteluun ml. verottajalta haettavaan ennakkoratkaisuihin siirtyvän omaisuuden arvosta ja varainsiirtoveron määrästä sekä itse toteutukseen on syytä varata jälkimmäinen vuosipuolisko. Yhtiöittämisen käytännön operatiivisia osa-alueita (kuten tilaratkaisuja, tietojärjestelmiä, talous- ja palkkahallintoa) läpikäytäessä ei tunnistettu mitään ylipääsemättömiä haasteita suunnitellun järjestelyn toteuttamiselle.

Sisältö

JOHTOPÄÄTÖKSET

01 Jatkovalmistelun tausta ja tavoite

02 Yhtiöittämisen aikajanan kuvaaminen

03 Yhtiöittämisvaihtoehtojen riskien kuvaaminen Veden ja kunnan näkökulmasta

04 Yhtiöverotuksen vaikutukset

05 Muut lisäselvitystä vaatineet näkökulmat

06 Muutosprosessissa huomioitavat käytännön asiat

LIITTEET

01

Jatkovalmistelun tausta ja tavoite

Työn tausta ja tavoite

1 Nurmijärven kunta on selvittänyt vesilaitoksen kehitysvaihtoehtoja v. 2021 ja valmisteleekin nyt vesihuollon yhtiöittämistä.

- Nurmijärven kunnassa on laadittu vuoden 2021 aikana omistajapoliittiset linjaukset ja selvitys Nurmijärven Sähkö Oy:n ja Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen konserni- ja omistusrakenteiden kehittämisestä.
 - Inspira selvitti toimintamalleja, joiden pohjalta sähköyhtiön ja vesilaitoksen toimintoja voitaisiin kehittää tai ne yhdistää.
- Konsernin omistusjärjestelyjä käsiteltiin kunnanhallituksessa helmikuussa 2022, jossa hallitukselle esitettiin, että kunta käynnistäisi valmistelut Nurmijärven Sähkö Oy:n kaukolämpöliiketoiminnan yhtiöittämisiksi ja kaukolämpöyhtiön vähemmistöosuuden myymiseksi. Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen osalta esitettiin toiminnan yhtiöittämistä 1.1.2023 alkaen.
 - KH päätti että Nurmijärven Sähkö Oy:n kaukolämpöliiketoiminnan osalta jatketaan nykyrakenteella.
 - Nurmijärven Vesi –liikelaitoksen osalta päätettiin jatkaa valmistelua. Asiaa on tarkoitus käsitellä toukokuun valtuustossa.

2 Jatkovalmistelussa on keskitytty vesihuollon yhtiöittämistä koskevien lisäselvitystä vaativien aiheiden valmisteluun.

- Jatkovalmistelussa Veden osalta on ollut tarkastelussa kaksi eri vaihtoehtoa; yhtiöittäminen omaksi yhtiöksi tai vaihtoehtoisesti yhtiöittäminen Sähkön tytäryhtiöksi.
- Jatkovalmistelussa Inspira on avustanut Nurmijärven kuntaa seuraavissa asiakokonaisuuksissa.
 - Muutosprosessi – järjestelyssä huomioitavien käytännön seikkojen listaaminen
 - Uudistuksen aikajanan, yhtiöittämisen roadmapin laatiminen
 - Yhtiöittämisvaihtoehtojen riskien kuvaaminen veden ja kunnan näkökulmasta
 - Yhtiöverotuksen vaikutukset -> miten voidaan minimoida yhtiön maksamat vero
 - Muita selvityksessä huomioitava näkökulmia kuten yhtiöittämisen vaikutus lainarahoituksen saatavuuteen ja hintaan, perustelut muissa vesihuoltolaitosten yhtiöittämisselvityksissä puolesta ja vastaan (viime aikaisista ratkaisuista julkisesti saatavissa olevan tiedon pohjalta), kuvata mikä on yhtiöittämisen kirjanpidollinen tulosvaikutus ja mitä tarkoittaa

02

Yhtiöittämisen aikajanan kuvaaminen

Yhtiöittämisprosessin tiekartta

Yhtiöittämisen valmistelu

- Päätös yhtiöittämisprosessissa etenemisestä ja rakenteesta
- Siirtyvien tase-erien määrittely ja tarvittavat arvonmääritykset
- Tarkempien verovaikutusten selvittäminen ja valitun yhtiöittämismallin verokohtelun varmistaminen verovirastolta haettavalla ennakkotiedolla
- Pääomarakenteen (oman ja vieraanpääoman rahoituksen) ja omistajatuloutuksen suunnittelu
- Toiminnan järjestämiseksi tarvittavien sopimusten sekä sisäisten veloitusten / rajapintojen suunnittelu
- YT tiedotus
- Juridisten asiakirjojen laatiminen (liiketoiminnan kuppakirja, yhtiön perustamiseen, hallinnointiin ja valvontaan liittyvät asiakirjat,, kaupparekisteri-ilmoitus)
- Pääoma- ja rahoitusasiakirjojen laatiminen
- Yhtiöittämisen täytäntöönpanoa koskevat päätökset

Yhtiöittämisen toteuttaminen

- Yhtiön perustaminen
- Organisoituminen, hallituksen kokoonpano
- Yhtiön toiminnan kannalta tärkeiden sopimusten tekeminen
- Liiketoimintakaupan toteutus
- Henkilökunnan siirtymisen toteuttaminen (liikkeenluovutuksen sääntöjen mukaisesti) ja muutoksenhallinta
- Prosessien ja järjestelmien (mm. taloushallinto, HR, ICT) kehittäminen

Yhtiömuodossa toimiminen

- Toiminnan ja omaisuuden siirto
- Tiedottaminen
- Toiminnan jatkuva kehittäminen

03

Yhtiöittämisvaihtoehtojen riskien kuvaaminen Veden ja kunnan näkökulmasta

Yhtiöittämisen riskit Veden näkökulmasta

- Mahdollinen henkilöstön vastustus yhtiöittämistä kohtaan ja tästä johtuva toiminnan tehokkuuden kärsiminen ainakin alkuun.
- Kunnan ja vesihuoltoyhtiön tavoitteiden mahdollinen ristiriitaisuus, mikäli yhteistyöhön ja sopimiseen ei muodosteta selkeitä menettelytapoja.
- Omistaja voi edellyttää yhtiöltä konserniohjeiden noudattamista ja omistajan ennakkonäkemyksen tiedustelua ennen kunnan tai yhtiön kannalta merkittäviä päätöksiä.
- Yhtiön hallituksen kokoonpano muodostetaan luottamushenkilöistä, jolla ei ole toimialan substanssi- tai liiketoimintaosaamista.
- Yhtiön taloudelliset toimintaedellytykset heikkenevät johtuen liian kireästä omistajatuloutuksesta. Vedelle asetettavissa omistajatuloutustavoitteissa tulee varmistaa yhtiön mahdollisuudet harjoittaa ja kehittää vesihuoltotoimintaa Yhtiön tulee pystyä tulorahoituksellaan vastaamaan verkoston kunnosta.
- Maineriski, asiakaskunnan tyytymättömyys; yleisestä kustannustasosta ja/tai jo syntyneen korjausvelan kiinnikuromisesta mahdollisesti seuraava taksojen korotuspaine tulkitaan yhtiöittämisestä johtuvaksi.

Yhtiöittämisen riskit kunnan näkökulmasta

- Yhtiöittäminen etäännyttää vesihuoltoliiketoiminnan kunnan päätöksenteosta. Avoimuus ja demokraattinen päätöksenteko vähenee.
- Kunnan omistajaohjauksen rooli ja omistajan näkökulman varmistaminen jää heikoksi. Omistajan ääni ei näy eikä kuulu yhtiön toiminnassa ja omistajan asettamat strategiset päämäärät ja tulostavoitteet ovat liian löyhät.
- Kytkös vesihuoltotoiminnan ja kunnan muun operatiivisen toiminnan heikkenee. Veden ja kunnan muiden toimintojen yhteistyö ja sen koordinointi voi vaikeutua, mikäli yhteistyöhön ja sopimiseen ei muodosteta selkeitä menettelytapoja, jolloin konsernin kokonaisuus voi kärsiä.
- Kunnan mahdollisuudet vaikuttaa vesiyhtiön operatiiviseen toimintaan vähenevät.
- Veden tuloksenteon hyödyntäminen ei ole yhtä helppoa kuin, jos osa kunnan toimintaa ja tulosta. Yhtiön taloudenpidossa on otettava myös verotus huomioon, jotta vesihuollon kustannustaso ei nouse. Perustamislainan takaisinmaksun jälkeen yhtiön omistajatuloutus muuttuu osingonjaoksi, mikä edellyttää verotettavan tuloksen tekoa. Yhtiö maksaa tuloksestaan tuloveroa 20 %. Tällöin omistajatuloutuksen euromäärää saatetaan joutua pienentämään ellei asiakasmaksuja koroteta (joka taas voi vähentää kunnan kiinnostavuutta).
- Mikäli yhtiön hallitukseen valituilta jäseniltä puuttuu toimialan edellyttämä riittävä talouden ja toiminnan asiantuntemus, jää yhtiö johdon saama tuki puutteelliseksi, mikä on myös omistajan kannalta haitallista.

Yhtiöittämisen riskit Veden näkökulmasta

- Henkilöstön vastustus yhtiöittämistä kohtaan ja tästä johtuva toiminnan tehokkuuden kärsiminen ainakin alkuun.
 - Vesilaitoksen johtajan arvion mukaan henkilöstön vastustus on huomattavasti suurempaa Sähkön yhteyteen yhtiöittämisessä kuin omaksi, erilliseksi yhtiöksi.
 - Edellisen kerran, kun suunniteltiin Veden ja Sähkön yhdistymistä 2000-luvun alussa, yhtenä merkittävänä syynä suunnitelman kariutumiseen oli henkilöstön vastustus.
- Organisaatioiden erilaiset toimintamallit ja –kulttuurit
- Vesihuolto voi jäädä yhteisyhtiössä jonkinlaisen sivutoiminnan rooliin - sähköyhtiö on markkinaehtoisempi ja taloudellisesti mittavampi. Kehitystoimenpiteissä ja investoinneissa voidaan asettaa isomman toimijan hankkeet tärkeämmäksi.

Yhtiöittämisen riskit kunnan näkökulmasta

- Yhdellä toimijalla on hallittavana kaksi kokonaisuutta; vesihuolto- ja energialaitostoiminnot. Yksiköt tarjoavat kuntalaisille hyvin erilaisia palveluja ja toimintoja.
 - Toimialat ovat erilaiset, omien lainsäädäntöjensä alaisia ja niiden henkilöstöltä vaaditaan myös erikoisosaamista.
 - Lisäksi vesihuolto on kunnan lakisääteinen tehtävä ja energiatoiminnot eivät.
- Yhtiöittäminen etäännyttää vesihuoltoliiketoiminnan kunnan muusta operatiivisesta toiminnasta ja päätöksenteosta. Kunnan mahdollisuudet vaikuttaa vesiyhtiön operatiiviseen toimintaan vähenevät.
- Koordinointi-, seuranta- ja ohjausjärjestelmien puutteellisuus, mikäli konsernille ei ole muodostettu riittävän selkeää järjestelmää.
- Rahalliset synergiat jäävät vähäisiksi, etenkin jos integraatiota ei toteuteta (Vesi Sähkön tytäryhtiö). Integrointi puolestaan vie vuosia ja edellyttää henkilöiden koulutusta.
- Yhtiön taloudenpito edellyttää huolellista verosuunnittelua, jotta osa yhtiön voitoista ei mene ulos veroina. Konserniavustuksen hyödyntäminen verotuksen optimoinnissa edellyttää, että vedellä oln tappiollisia tuloksia -> vesihuoltolain mukaan toiminnan tulee olla kustannusvastaavaa / vesihuoltolaki edellyttää toiminnan kustannusten kattamista asiakkailta kerätyillä maksuilla

04

Yhtiöverotuksen vaikutukset

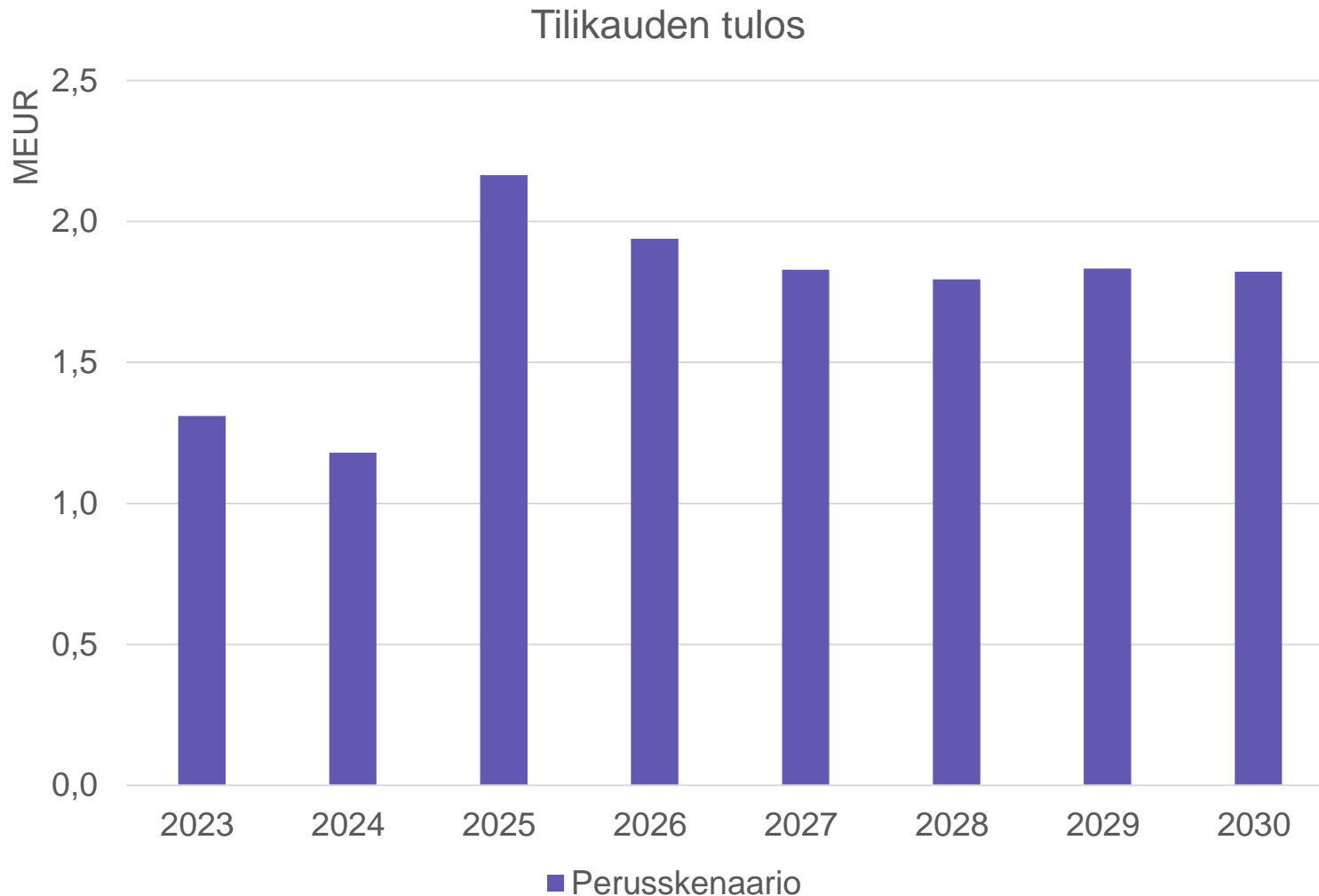
Yhtiöverotuksen vaikutukset toiminnassa

- Yhtiöittämisen yhtenä haittana nykytilaan verrattuna on yhtiön verovelvollisuus tuloksesta. Yhtiö maksaa tuloksestaan nykykannan mukaisen 20% yhteisöveron. Yhtiön tulokseen ja tuloksesta mahdollisesti maksettavan veron määrään voidaan vaikuttaa järjestelyn yhteydessä tehtävällä suunnittelulla.
- Vesiliiketoiminnan kaltaisessa monipolitoiminnassa tulostasoa on mahdollista suunnitella mm. seuraavien muuttujien kautta: hinnoittelu, omistajatuloutus ja poistopohja.
 - Poistopohjaan vaikuttaa investointien lisäksi myös käyttöomaisuuden arvostustaso yhtiöittämistä toteutettaessa. Yhtiön tulokseen ja tuloksesta mahdollisesti maksettavan veron määrää vähentää järjestelyn yhteydessä kasvava poistopohja. Kasvanut poistopohja on seurausta siitä, että siirrettävä käyttöomaisuus eli käytännössä vesihuoltoinfra arvostetaan ns. käypään arvoon, joka ylittää selvästi käyttöomaisuuden kirjanpito/tasearvon.
- Yhtiön tulokseen vaikuttavat luonnollisesti myös useat yhtiön ulkopuolelta tulevat tekijät kuten yleinen kustannuskehitys ja volyymien kehitys.

Vesi Oy:n tuloksen skenaariotarkastelu

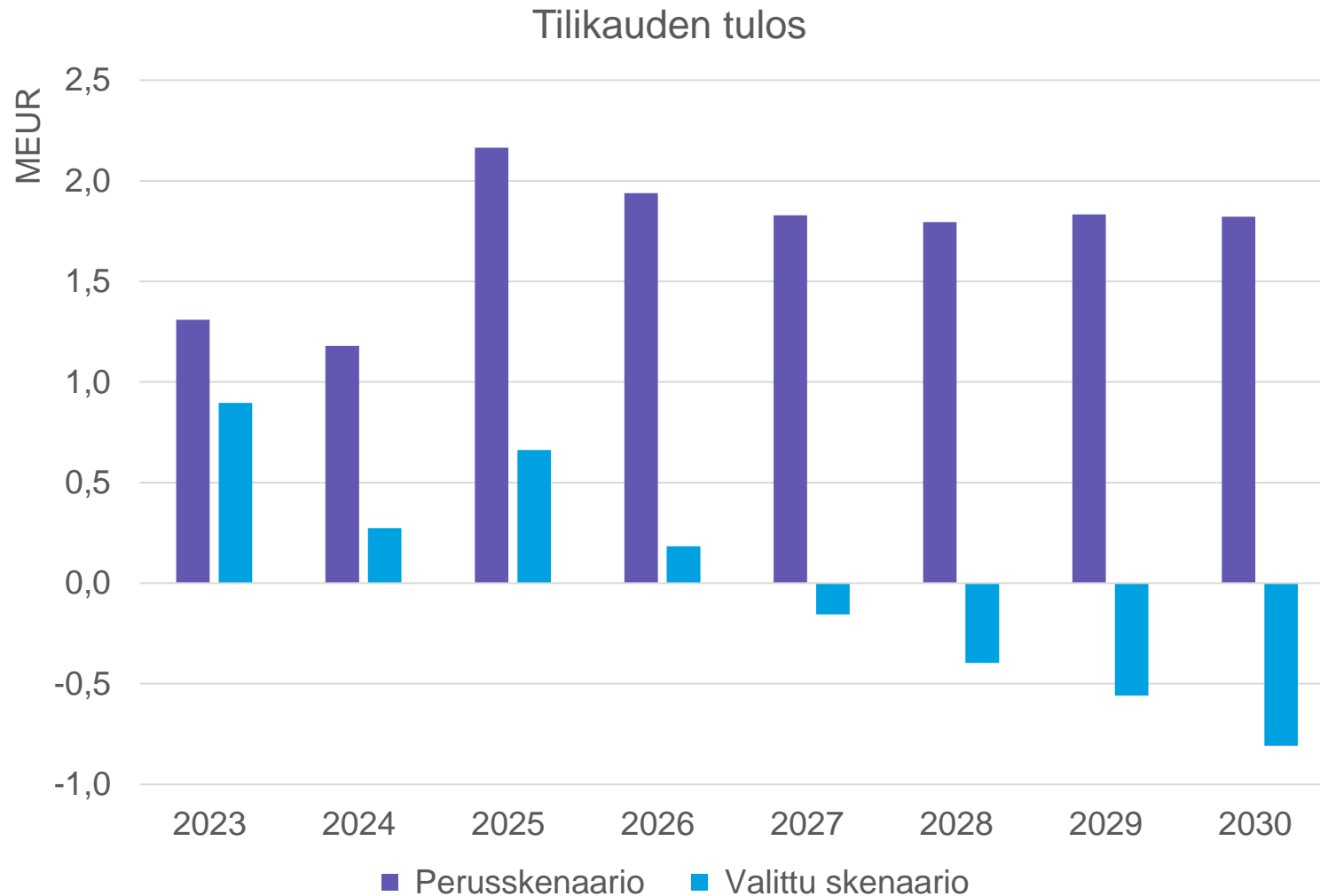
- Seuraavien sivujen kuvissa on esitetty ”Vesi Oy:n tuloksen kehitystä tulokseen vaikuttavien keskeisten ajureiden suhteen.
 - 0) Peruskenaario
 - 1) Hintojen (vesitaksojen) muutoksen suhteen –Skenaario jäädytetään hinnat 2022 jälkeen (2% inflaatiokorotus pois)
 - 2) Investointiohjelman laajentaminen ja siten poistopohjan kasvattaminen: kasvatetaan vuoden 2023 investointeja 15 milj. euroa
 - 3) Omistajatuloutuksen suhteen: Perusskenaariossa omistajatuloutus on asetettu samalle tasolle kuin nykytilanteessa liikelaitoksena eli noin 260 tuhanteen euroon vuodessa. Tämä taso tarkoittaa 0,65 % korkoa omistajalainan pääomalle noin 40 milj. euroa. Skenaariot on määritetty 1,825 % ja 3,0 % omistajalainan koroilla.

Vesi Oy:n tuloksen liikkumavara – perusskenaarion mukainen Vesi Oy:n tilikauden tulos vuosina 2023-2030

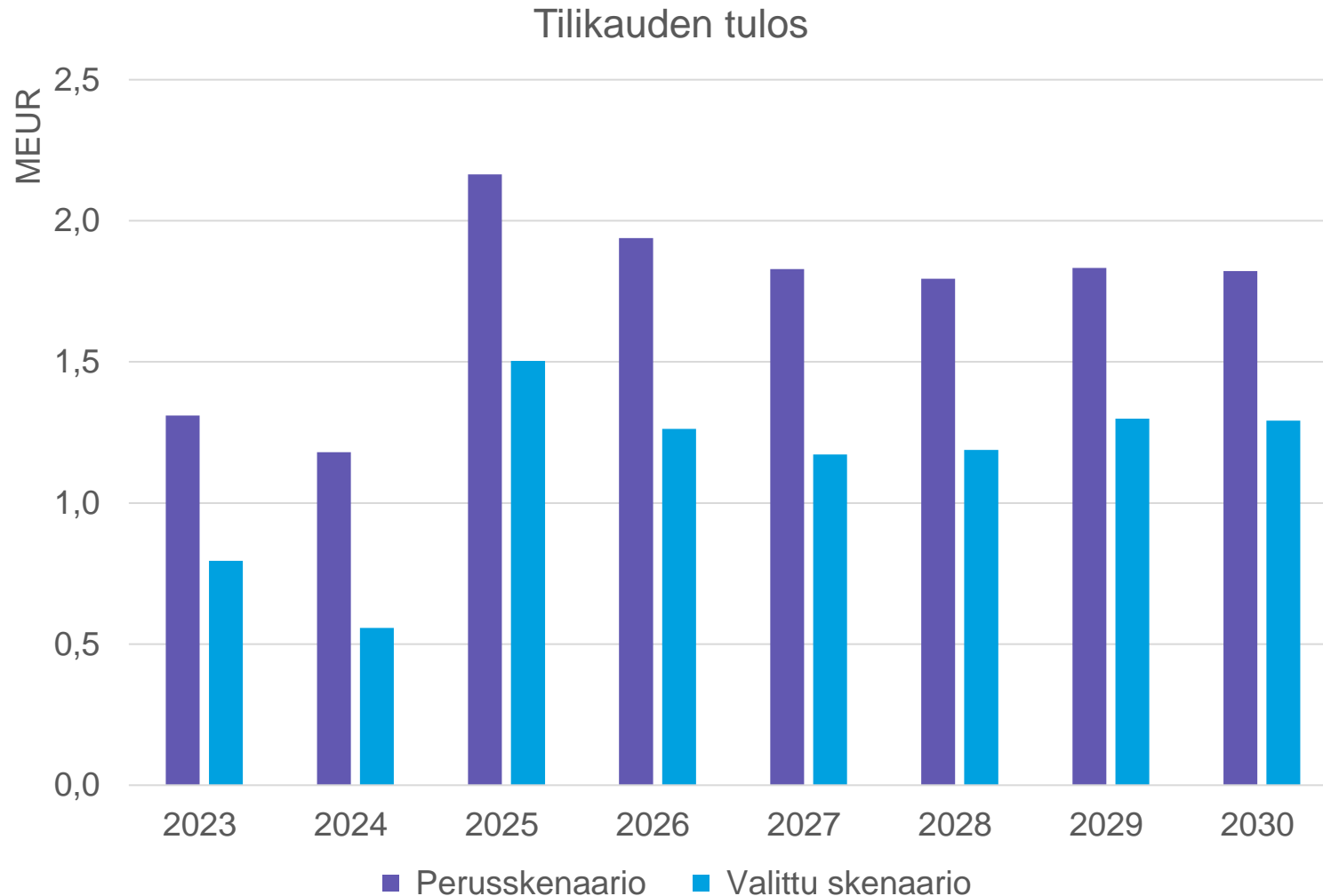
- Perusskenaariossa oletuksena on hinnankorotukset seuraavasti:
 - Talousveden taksa 3 %, jäteveden taksa 0 %, talousveden perusmaksu 15 %, jäteveden perusmaksu 25 % per vuosi 2022-2025
 - Tämän jälkeen taksojen ennustetaan kehittyvän 2 % inflaatio-oletuksen mukaisesti. Liittymismaksujen ja operatiivisten kulujen on ennustettu kehittyvän 2 % inflaatio-oletuksen mukaisesti alkaen vuoden 2021 jälkeen.
- Vuosittainen omistajatuloutus omistajalainan korkoina n. 260 milj. euroa (lainan korko noin 0,65 % p.a.)
- **Käytetyin oletuksin ”Vesi Oy:n ” tilikauden tulos on perusskenaariossa vuosittain keskimäärin 1,7 milj. euroa ja tarkasteluperiodilla vuosina 2023-2030 kumulatiivisesti noin 13,9 milj. euroa.**

1) Vesi Oy:n tuloksen liikkumavara – hinnan muutosten suhteen

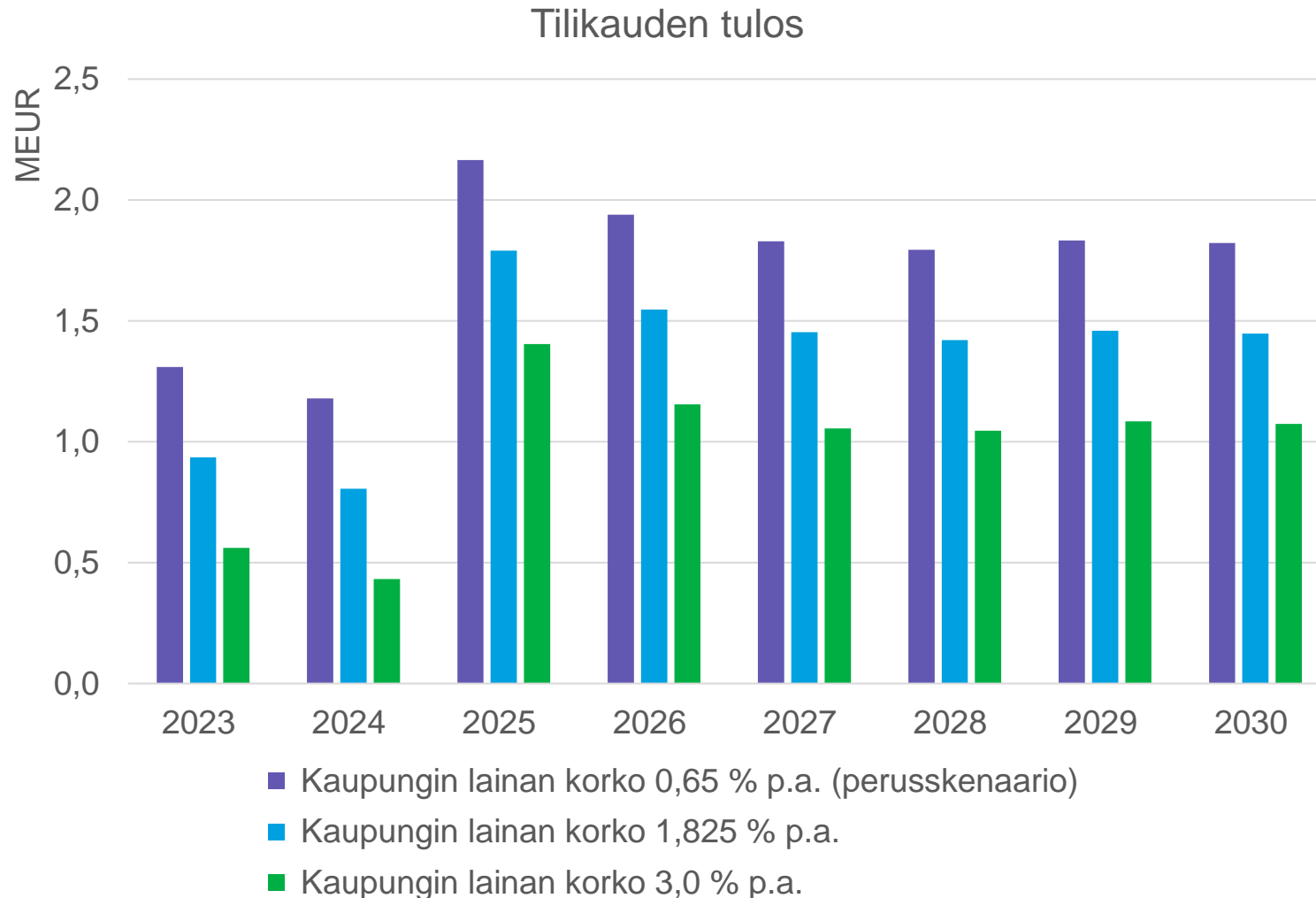
- Jos vesimaksujen taso sovittujen korotusten jälkeen pidetään vuoden 2022 tasolla, "Vesi Oy:n" vuosittainen tulos kääntyy tappiolliseksi vuodesta 2027 alkaen ollen noin 800 tuhatta euroa tappiollinen vuonna 2030.
- Kumulatiivisesti tarkastelujakson tulos on noin 96 tuhatta euroa positiivinen.

2) Vesi Oy:n tuloksen liikkumavara – investointiohjelman laajentaminen ja siten poistopohjan kasvattaminen

- Mikäli yhtiö toteuttaisi vuonna 2023 ylimääräisen 15 milj. euron investoinnin, olisi yhtiön tulos kumulatiivisesti tarkastelujaksolla noin 9,0 milj. euroa, kun perusskenaariossa kumulatiivinen tulos oli 13,9 milj. euroa.

3) Vesi Oy:n tuloksen liikkumavara – omistajatuloutuksen suhteen

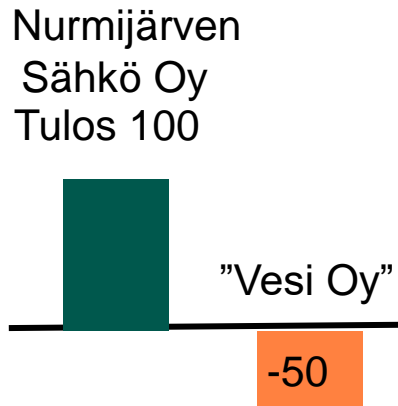

- Mikäli kunnan yhtiöllä antaman perustamislainan korko olisi 1,825 % p.a., olisi yhtiön kumulatiivinen tulos tarkastelujaksolla 2023-2030 yhteensä noin 10,9 milj. euroa.
- Mikäli kunnan lainan korko olisi 3,0 % p.a. olisi yhtiön kumulatiivinen tulos tarkastelujaksolla 2023-2030 yhteensä noin 7,8 milj. euroa.
- Omistajatuloutusta suunniteltaessa on huomioitava korkovähennysoikeutta rajoittava sääntely.
- Korkotuloutuksen lisäksi kunnalla on mahdollista vuokrata ja periä vuokraa Veden käyttämistä maa-alueista. Nykyisellään kunta ei peri vesilaitokselta vuokraa maa-alueista, joilla Vedellä on laitoksia/rakennelmia.

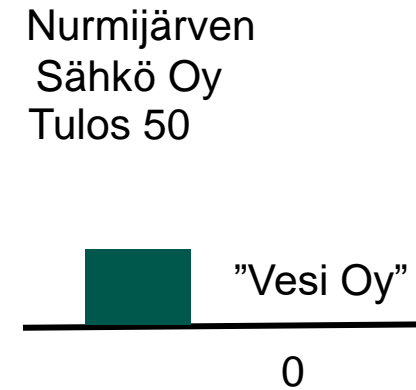
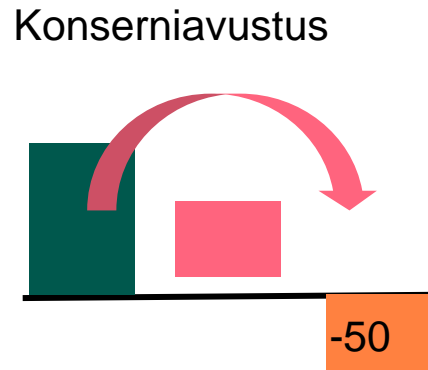
Konserniavustus ja sen käyttömahdollisuudet verotuksellisten synergioiden hyödyntämiseksi yhdistymisvaihtoehdossa

- Laki konserniavustuksesta verotuksessa (825/1986, KonsAvL) mahdollistaa konsernissa toimivien osakeyhtiöiden välisen tulojen tasaamisen tietyin edellytyksin (kts. liitteet).
- Konserniavustuksella voidaan pienentää konserniavustusta antavan voitollisen yhteisön verotettavaa elinkeinotoiminnan tuloa. Vastaavasti saatu konserniavustus kasvattaa konserniavustusta saavan yhteisön elinkeinotoiminnan tuloa tai pienentää mahdollista elinkeinotoiminnan tappiota.
- Veden ja sähkön yhdistämisellä on tietyissä tilanteissa saavutettavissa veroetuja sähkön tuloksesta maksaman yhteisöveron suhteen (hyödyntämällä konserniavustusta vedelle).
- **Konserniavustuksen hyödyntäminen verotuksen optimoinnissa edellyttäisi, että vedellä olisi tappiollisia tuloksia.**
 - Esimerkiksi jos veden yhteenlasketut tappiot (negatiiviset tulokset) olisivat ennusteperiodilla (vuosina 2025-2030) 7,5 MEUR tappiollinen (**ilman suunniteltuja hinnankorotuksia vuosille 2022-2023**), niin tällöin konserniavustuksella voitaisiin saavuttaa 1,5 MEUR verosäästö. Kun huomioidaan kunnan saama yhteisöveron palautus, niin **verosäästöä olisi mahdollista saada noin 1,0 MEUR vuosina 2025-2030.**
 - **Monialarakenteet mahdollistavat yleisesti vesihuollon verkostojen saneerausvelan kiinniottamista siten, ettei kaikkea saneerausvelkaa tarvitse viedä asiakashintoihin.** Pitkällä aikavälillä vesihuoltolaitoksen tulisi maksutuloillaan kuitenkin kattaa kustannuksensa (vesihuoltolain henki). **Omistaja voi tietyin edellytyksin tukea vesihuoltolaitosta, tähän laki antaa mahdollisuuden.**

Esimerkki konserniavustuksesta

Yhteisövero -20

Yhteisövero -10

- Yllä kuvatussa esimerkkilaskelmassa lähtötilanteessa Nurmijärven Sähkön Oy:n verotettava tulos on 100 yksikköä, josta yhteisövero 20 % verokannalla 20 yksikköä. Vesi Oy:n tulos on esimerkissä negatiivinen 50 yksikköä. Jos Sähkö maksaa vedelle 50 yksikköä konserniavustusta, Sähkön verotettava tulos laskee 50 yksikköön, josta yhteisövero on 10 yksikköä. Veden tulos nousee lähtötilanteen tappiollisesta 50 yksiköstä nollatulokseen. Esimerkissä konserniavustuksella kuntakonsernin verorasitus pienenee 20 yksiköstä 10 yksikköön.

05

Muut lisäselvitystä vaatineet näkökulmat

Yhtiöittämisellä ei oleellista vaikutusta rahoituksen saatavuuteen ja hintaan

- **Vesihuolto muodostaa alueellaan ns. luonnollisen monopolitoiminnan eikä Vesi Oy toimi markkinoilla kilpailutilanteessa. Yhtiön rahoitus voidaan turvata ja konsernin rahoituskuluissa ei ole merkittävää eroa kuin mitä toimittaessa liikelaitosmuodossa. Lähtökohtaisesti tytäryhtiöt huolehtivat omasta pääomatarpeesta, joten lainakilpailutuksen kautta voi tulla pientä hallinnollista lisäkustannusta.**
- **Kunta voi jatkossakin antaa 100 % omavelkaisen takauksen vesihuoltoyhtiölleen.**
 - Kunnan perimä takausprovisio määritellään lähtökohtaisesti markkinaehtoisen rahoituksen ja takauksen sisältävän rahoituksen erotuksesta.
- **Koska takaus voidaan antaa täysimääräisenä, on silloin lähtökohtaisesti käytettävissä laajempi joukko rahoittajia ja rahoituksen ehdot ovat paremmat.**
 - Kunnan takauksella saadaan tyypillisesti alhaisin ulkoisen rahoituksen kustannus (marginaali) ja paremmat rahoitusehdot kuin ilman takausta.
- **Kunta voi antaa myös sisäisen lainan vesihuoltoyhtiölleen.**
 - Konserniyhtiöille annettavan antolainan koron tulee olla lähtökohtaisesti markkinaehtoinen niin, että siinä huomioidaan sekä verotukselliset että valtiontukilainsäädännölliset reunaehdot. Verotuksen kannalta korko ei saa olla liian korkea ja toisaalta valtiotuen näkökulmasta sen ei tule olla liian matala.
- **Yhtiölle voidaan erityistapauksessa antaa pääomalainaa, jos oman pääoman ehtoinen rahoitus katsotaan kunnan näkökulmasta tarkoituksenmukaiseksi. Kuntalain perusteella pääomalainoille ei vaadita vastavakuutta.**

Perusteita vesihuoltolaitoksen yhtiöittämiselle

- **Viime vuosina yhtiöittämisen perusteena ovat merkittävässä määrin olleet taloudelliset syyt, mutta myös toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita yhtiöittämisen perusteina on esitetty.**
- **Kuntatalouden tasapainottamiskeino / kunnan taloudellisen tilanteen parantaminen**
 - Kunnan tilinpäätöksen tunnuslukujen parantaminen kertatuloutuksella / satunnaisella myyntivoitolla
 - Myyntivoitolla positiivinen, kirjanpidollinen tulosvaikutus
 - Ei aitoa tuloa, mutta helpottaa kunnan taloussuunnittelua / parantaa talouden liikkumavaraa, voidaan varautua mahdollisesti kunnan taseeseen kertymässä olevaan alijäämän uhkaan tai jo syntyneen alijäämän kattamisvelvollisuuteen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien.
- Monialayhtiöissä rahallisten synergioiden (operatiivisten säästöjen ja verohyötyjen) saaminen.
- Vesihuoltotoiminnan kannalta riittävä itsenäisyys mm. mahdollisuus paremmalle investointien hallinnalle, toiminnan ohjaaminen liiketaloudellisin perustein, toiminnan tehokkuuden ja vastuiden selkeyttämisen tavoittelu.
- Joustavampi päätöksenteko (pätösten nopeutuminen) ja liikkeenjohto, nopeampi reagointimahdollisuus tuotannollisiin muutostarpeisiin sekä ammattitaitoisen henkilöstön satavuuden turvaaminen.
- Kustannusvastaavuus talouden hoidossa, talouden läpinäkyvyys ja taloussuunnittelun helpottuminen. Yhtiöittäminen korostaa vesihuoltolaitoksen toiminnan organisoimista liiketaloudellisin perustein, mikä edesauttaa pitkänaikavälin taloussuunnittelua.

Perusteita miksi vesihuoltolaitosta ei yhtiöitetä

- **Yleisin syy yhtiöittämisen toteuttamatta jättämiselle on ollut se, että yhtiöittämisen esiselvityksessä ei ole tullut esiin mitään merkittäviä toiminnallisia ja kuntataloudellisia perusteita yhtiöittämiselle ja että siten nykyinen toimintamalli on kunnan/kaupungin kannalta edullisin.**
 - Vesihuoltotoiminta ei ole kuntalain mukaisen yhtiöittämisvelvollisuuden alaista toimintaa siltä osin kuin sitä harjoitetaan alueellisena monopolina, joten kunnilla/kaupungilla ei ole lakiin perustuvaa velvollisuutta siirtää toimintaa osakeyhtiölle.
 - Liikelaitos- ja yhtiömuotoisen organisoinnin välillä ei nähdä merkittäviä toiminnallisia eroja; organisaatiomuoto, hallinto ja valvonta vastaavat suurelta osin toisiaan, ollaan kummassa tahansa toimintamuodossa. Vesihuoltolaitoksen toimintamuoto ei tuo merkittäviä eroja myöskään talousarvion, tilinpäätöksen tai kirjanpidon toteuttamisperiaatteisiin.
 - Merkittävimpänä asiana toimintamuotojen välillä on verotus, mikäli toimintaa harjoitetaan liikelaitoksena, liikelaitos ei ole tulovero ja kiinteistöverovelvollinen. Yhtiömuodossa tuloksesta tulee maksaa 20% yhteisöveroa tulosta ja kiinteistöistä tulee maksaa kiinteistövero, joskin kiinteistöveron osalta veronsaajana on kunta/kaupunki. Tuloksesta maksettavan veron määrää vähentää kuitenkin järjestelyn yhteydessä kasvava poistopohja.
- **Lisäksi on esitetty**
 - Yhtiön suurempia hinnan korotuspaineita,
 - Työntekijöiden turvampaa asemaa kunnan/kaupungin palveluksessa,
 - Demokraattisen kontrollin ja päätöksenteon julkisuuden (läpinäkyvyyden) säilyttämistä,
 - Perustamisvaiheen kustannukset, hankinnat ja työmäärä,
 - Yhtiömuodon pelätään olevan askel yksityistämiseen

Yhtiöittämisestä saatava kirjanpidollinen tulosvaikutus tuo helpotusta kunnan taloudenpitoon

- Kunnan palvelutuotannon yhtiöittämisissä aiheutuu mahdollisesti positiivinen tulosvaikutus emokunnan tilinpäätökseen.
- Jos yhtiöitettävä omaisuus siirretään liiketoimintakaupalla perustettavaan yhtiöön tai olemassa olevaan yhtiöön, kauppahinnan on perustuttava siirtyvän omaisuuden käypään arvoon. Jos siirtyvän omaisuuden käypä arvo on ko. omaisuuden kirjanpitoarvoa korkeampi, syntyy emokunnalle luovutusvoittoa. Tällä luovutusvoitolla on positiivinen kirjanpidollinen tulosvaikutus emokunnassa.
- Yhtiöittäminen ja sen toteuttaminen liiketoimintakaupalla on kuntakonsernin sisäinen tapahtuma, joten mahdollinen luovutusvoitto vaikuttaa ainoastaan emokuntaan, ei kuntakonsernin tulokseen.
- Vesihuoltoliiketoiminnan siirtyvän omaisuuden kirjanpitoarvo on noin 54,6 miljoonaa euroa. Siirtyvän omaisuuden käyväksi arvoksi on arvioitu noin 83,8 miljoonaa euroa, jolloin yhtiöittämisestä aiheutuisi emokunnalle noin 29,1 miljoonan euron luovutusvoitto ja positiivinen kertaluonteinen tulosvaikutus.

Vesihuoltoliiketoiminnan yhtiöittämisessä siirtyvän omaisuuden arvo

Luovutus-
voitto
29,1 meur

Tasearvo
54,6 meur

Käypä
arvo
83,8 meur

Siirtyvän omaisuuden arvostus ja luovutusvoiton määrän laskenta

- Vesihuoltolaitoksen käyttöomaisuuden käyväksi arvoksi teknisen nykykäyttöarvon menetelmällä on saatu 82,3 milj. euroa. Muita kaupassa siirtyviä eriä ovat muut saamiset, lyhytaikaiset saamiset muilta sekä minimitason kassa; näiden kolme erän arvo on yhteensä noin 1,5 meur. Edellisten summana siirtyvän omaisuuden käyväksi arvoksi saadaan 83,8 miljoonaa euroa.
- Vesihuoltoliiketoiminnan siirtyvän omaisuuden kirjanpitoarvo on noin 54,6 miljoonaa euroa, jolloin luovutusvoitoksi ja positiiviseksi emokunnan tulosvaikutukseksi muodostuu 29,1 miljoonaa euroa

Siirtyvä omaisuus	Siirrettävät omaisuuserät määrittävät yhtiötettävän kokonaisuuden avaavan taseen	Arvo (TEUR)
Kaupan kohteen arvo	Vesihuoltolaitoksen käyttöomaisuuden käypä arvo (TNKA:n mukainen arvo arvioituna 31.12.2021)	82 329
Muut saamiset		27
Lyhytaikaiset saamiset muilta		1 326
Minimikassa		100
Yhteensä		83 782

Nurmijärven kunnan saama kertaluonteinen kirjanpidollinen myyntivoitto (31.12.2021)	Arvo (TEUR)
Liikelaitoksen arvo (+)	83 782
Omaisuuden tasearvo (-)	54 638
Yhteensä	29 144

06

Muutosprosessissa huomioitavat käytännön asiat

Listaus yhtiöittämisen muutosprosessissa huomioitavista käytännön seikoista*

- Muutosprosessissa huomioitava
 - Rakennevaihtoehdon valinta (oma yhtiö vai Sähkön yhteyteen liittäminen),
 - Yhtiön pääomarakenteen suunnittelu
 - omistajatuloutuksen tavoitteet ja periaatteet
 - Siirtyvän omaisuuden määrittely
 - Omaisuuden arvotus ja verottajan ennakkoratkaisun hakeminen,

**Asiakas vastaa henkilöstömäärän vaikutusarvioinneista sekä tavoitetilan ja vaadittavien toimenpiteiden suunnittelusta vaihtoehdoissa.*

Listaus yhtiöittämisen muutosprosessissa huomioitavista käytännön seikoista* (jatkoa)

- Tilaratkaisut (toimitilat ja varastointi)
 - Nurmijärven Sähkö Oy:llä on toimitilapuolella nyt kaikki tilat käytössä. Mahdollisten Sähkön rakennejärjestelyiden toteutuminen voi vaikuttaa Sähkön tilojen käyttöasteeseen.
 - Nurmijärven Vesi –liikelaitoksen puolelta on todettu, että jos Sähköllä sopivia tiloja tarjolla, niin tilojen hyödyntämisestä voidaan neuvotella Veden organisaatiomuodosta riippumatta.
 - Nurmijärven Vesi –liikelaitoksen tahtotilana on ollut päästä toimimaan yksiin tiloihin organisointimuodosta riippumatta. Nykytilanteessa osa Veden henkilökunnasta toimii virastolla ja osa varikolla. Vesi hyödyntää kunnan varastoja ja lisäksi sillä on omia varmuusvarastoja. Veden hyödyntämällä varikolla on parhaillaan kehittämissuunnitelma / tarveselvitys käynnissä.
- Talous- ja henkilöstöhallinto
 - Talous- ja henkilöstöhallinnon palveluissa Vesi käyttää nykyisin kunnan palveluita. Yhtiömuotoisessa toiminnassa tulisi olla ko. palveluiden osalta tiettyä perusosaamista myös itsellä. Jos ko. palveluiden hankinta jatkossa ostopalveluina, niin järjestelmät tulevat palveluntarjoajalta.
 - Sähkön osalta peruskirjanpito ja palkanlaskenta hoidetaan oman henkilökunnan toimesta (yksi henkilöresurssi sekä varahenkilöjärjestely).

Listaus yhtiöittämisen muutosprosessissa huomioitavista käytännön seikoista* (jatkoa)

- Asiakastietojärjestelmä
 - Sekä Sähkössä että Vedessä on asiakastietojärjestelmä käytössä CGI.
 - Verkkotietojärjestelmänä on molemmissa Trimble.
- Sopimukset
 - Sopimusten osalta on todettu, että jos Vesi hyödyntää jotain kunnan kilpailuttamia (puite)sopimuksia, niin ne olisi yhtiömuodossa kilpailutettava uudelleen. Polttoaineiden tankkaus on yksi kunnan kilpailuttama sopimus.
- Henkilöstösopimuksen valmistelu (mm. yhteistoimintaneuvottelut) ja laadinta
 - Jos yhtiöittäminen toteutettaisiin omaksi yhtiöksi, työehtosopimukseksi on kaavailtu Avainta-sopimusta. Jos Vesi yhtiötettäisiin Sähkön tytäryhtiöksi, sopimukseksi tulisi energia-alan työehtosopimus.
 - Asia ja henkilöstösiirtojen keskeiset periaatteet käsiteltävä liikelaitoksen YT-elimessä; palkat, eläkkeet ja etuudet, vuosilomat, myönnettyt vapaat, mahdollisten uusien työsopimusten laatiminen.

Liitteet

Laki konserniavustuksesta verotuksessa (825/1986, KonsAvL) mahdollistaa konsernissa toimivien oy:iden välisen tulojen tasaamisen tietyin edellytyksin

- Konserniavustuksella voidaan pienentää konserniavustusta antavan voitollisen yhteisön verotettavaa elinkeinotoiminnan tuloa. Vastaavasti saatu konserniavustus kasvattaa konserniavustusta saavan yhteisön elinkeinotoiminnan tuloa tai pienentää mahdollista elinkeinotoiminnan tappiota.
- Konserniavustuksella tarkoitetaan KonsAvL 2 §:n mukaan liiketoimintaa harjoittavan osakeyhtiön toiselle osakeyhtiölle sen harjoittamaa liiketoimintaa varten muuna kuin pääomansijoituksena suorittamaa avustusta, jota ei elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1986, EVL) mukaan saa vähentää tulosta.
- KonsAvL 3 §:n mukaan kotimainen osakeyhtiö, joka omistaa vähintään yhdeksän kymmenesosaa toisen kotimaisen osakeyhtiön tai osuuskunnan osakepääomasta, saa vähentää tytäryhteisölleen suorittamansa konserniavustuksen veronalaisesta elinkeinotulostaan. Myös tytäryhteisö voi suorittaa vähennyskelpoisen konserniavustuksen emoyhteisölleen tai emoyhteisön toiselle tytäryhteisölle.
- KonsAvL 3 §:ssä tarkoitetun konsernisuhteen tulee KonsAvL 7 §:n 1 kohdan mukaan olla kestänyt koko verovuoden ajan. Lisäksi sekä antajan että saajan tilikausien tulee KonsAvL:n 7 §:n 2 kohdan mukaan päättyä samanaikaisesti, ellei kirjanpitolautakunta ole myöntänyt tähän poikkeusta.
 - Jos emoyhtiö ostaa tytäryhtiön osakekannan, konsernisuhte alkua omistusoikeuden siirtohetkellä. Tämän vuoksi konserniavustusta ei voi antaa vielä siltä verovuodelta, jonka aikana tytäryhtiön osakkeet on ostettu (ks. KHO 1995 B 509). Jos tytäryhtiön osakkeet hankitaan suunnatulla osakeannilla, konsernisuhteen alkamisajankohdan määrittää uusien osakkeiden kaupparekisteröinti (KHO 1990 B 519).
 - Kirjanpitolautakunta on yleensä myöntänyt siltä anottu eritilikautisuutta koskevat poikkeusluvut. Pysyviksi poikkeuslupia ei myönnetä, yleensä ne ovat yhden–kahden tilikauden pituisia. Poikkeuslupa-anomus tarvitsee tuekseen perustelun. Esimerkiksi uudehkoon konsernisuhteeseen liittyvät järjestelyt ovat kelvanneet tällaiseksi. Konserniavustuksia ei voi käyttää välittömästi yritystoston jälkeen.

Konserniavustus on vastikkeeton, konsernin sisäinen tuloksenjärjestelyerä

- KonsAvL:n 2 §:n sanamuodon mukaan konserniavustus tulee suorittaa saajan liiketoimintaa varten. Käytännössä ei yleensä ole mahdollista osoittaa konserniavustuksena suoritettujen varojen käyttöä tiettyyn kohteeseen.
- Konserniavustusta ei ole mahdollista tulouttaa tai vähentää kirjanpidossa liiketoiminnan tuottona tai kuluna.
- Säännöllisiäkään tytäryrityksen antamia konserniavustuksia emo ei saa merkitä liikevaihtoonsa tai liiketoimintansa muihin tuottoihin.
- Saaja merkitsee konserniavustuksen satunnaiseksi tuotoksi ja maksaja satunnaiseksi kuluksi.
- Konserniavustusta ei välttämättä ole suoritettava rahassa: saajan saamiseksi ja maksajan velaksi kirjaama konserniavustus on hyväksytty. Saamis- ja velkakirjausten perustaksi konserniavustuksen antamisesta tulee tehdä päätös jo ennen sen tilikauden päättymistä, jolle konserniavustus kohdistetaan menoksi ja tuloksi.

Vastuuvapauslauseke

Tämä on *LUONNOS*.

Kuten normaalisti toimeksiantoja hoitaessaan / laskelmia tehdessään, Inspira on luottanut käyttämänsä Toimeksiantajalta, Toimeksiantajan osoittamalta taholta ja julkisista lähteistä saamansa tiedon oikeellisuuteen ja täydellisyyteen, eikä ole vastuussa minkään julkisesti tiedossa olevien tai sille annettujen tietojen itsenäisestä tarkastamisesta, eikä ole tietoja itsenäisesti tarkastanut. Inspira on toimeksiantoa ja taloudellista mallinnusta varten olettanut ja luottanut siihen, että kaikki kyseessä olevat tiedot ovat paikkansa pitäviä ja riittäviä. Inspira ei ole myöskään suorittanut minkään omaisuuserän tai varojen fyysistä tarkastusta, eikä ole hankkinut tai saanut muulta taholta käyttöönsä mitään riippumatonta arviota mistään Kohteen omaisuuserästä, varoista tai vastuista.

Tämän luonnoksen sisältämät tiedot perustuvat osittain luonnoksen päivämääränä vallitsevaan markkinatilanteeseen, taloudellisiin, rahoituksellisiin ja muihin olosuhteisiin sekä Inspiralle luonnoksen päivämäärään mennessä toimitettuihin tietoihin. Osa tämän luonnoksen viimeistelemiseksi tarvittavista tiedoista puuttuu tai on Toimeksiantajan tai Toimeksiantajan osoittaman tahoin varmistettavana ja vahvistettavana.

Muutokset, täsmennykset ja vahvistukset edellä mainituissa tiedoissa, olosuhteissa tai materiaalissa edellyttävät uudelleen arvostamista ja johtavat luonnoksen ja sen sisältämien laskelmien ja oletusten olennaisiin muutoksiin. Inspiran velvollisuus päivittää tai muuttaa luonnosta määräytyy yksistään toimeksiantosopimuksen ehtojen mukaan.

Kun luonnoksen lopullinen sisältö ja luonnoksen sisältämät laskelmat ja niiden tulokset sekä näiden perusteella tehtävät johtopäätökset ovat riippuvaisia edellä mainittujen tietojen muutoksista, täsmennyksistä ja vahvistuksista, Inspira ei voi taata luonnoksen ja sen sisältämien laskelmien oikeellisuutta eikä Inspira vastaa luonnoksesta miltään osin eikä hyväksy mitään siihen liittyviä vastuita suhteessa kehenkään.

Tätä luonnosta ei saa muuttaa tai luovuttaa. Luonnokseen ei ole lupa tukeutua missään päätöksenteossa tai toimissa.